

Erasmus+ - ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien Suomen kansallisen toimiston ympäristövastuullisuusstrategia

Julkaistu: **29.3.2023**.

Tekijä: **Erasmus+ -ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien vihreän toiminnan ryhmä, Opetushallitus.**

Johdanto

Ympäristö- ja ilmastotoimet kuuluvat Euroopan unionin strategian 2019–2024 keskeisiin [painopisteisiin](#). [Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa](#) tavoitteeksi on asetettu ilmasto- ja ympäristöhaasteiden muuttaminen mahdollisuuksiksi ja hiilineutraaliuden saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä. Taustalla on tieto ilmastonmuutoksen ja ympäristön pilaantumisen aiheuttamasta perustavanlaatuisesta uhkasta Euroopalle ja koko maailmalle. Vihreän kehityksen ohjelman taustalla on puolestaan kaksi globaalia sopimusta, jotka EU ja Suomi ovat allekirjoittaneet:

1) [Pariisin ilmastopöytäkirja](#), joka tähtää maapallon keskilämpötilan nousun rajaamiseen 1,5 asteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan sekä

2) [YK:n kestävän kehityksen toimintasuunnitelma \(Agenda 2030\)](#), jonka 17 päätavoitetta tähtäävät ekologisesti, taloudellisesti sekä sosiaalisesti kestävään kehitykseen korostaen tavoitteiden keskinäisriippuvuutta: yksittäisiä tavoitteita edistettäessä tulee kiinnittää huomiota siihen, miten toimenpiteet vaikuttavat muihin tavoitteisiin.

Kaikkien Euroopan unionin toimien olisi yhdessä autettava EU:ta menestyksekkäässä ja oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti kestävää tulevaisuutta. Erasmus+ -ohjelman 2021–2027 tarkoitus on osaltaan edistää ilmastotoimien

valtavirtaistamista sekä tukea EU:n tavoitetta, jonka mukaan 30 prosentilla unionin talousarvion menoista tuettaisiin ilmastotavoitteita ([Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus \(EU\) 2021/817](#)).

Ohjelmaa pidetään keskeisenä välineenä ilmastonmuutosta ja kestävää kehitystä koskevien tietojen, taitojen ja asenteiden luomisessa ja tukemisessa. Toiminta tavoittaa suoraan miljoonia ihmisiä. Lisäksi ohjelmaan osallistuvien organisaatioiden sidosryhmien kautta voidaan tavoittaa laajempia yhteisöjä.

1. Sisältö

Tämän strategian tehtävänä on ohjata Erasmus+ - ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien Suomen kansallisen toimiston päätöksentekoa ja toimintaa ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Toiminnan painoarvoa lisää [pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma](#) (2019), joka tähtää hiilineutraaliuteen jo vuoteen 2035 mennessä.

Strategia luo suuntaviivat sille, miten

- edistämme ympäristövastuullisuutta omassa toiminnassamme
- tuemme hanketoimijoita ja liikkuvuusjaksoille osallistuvia, jotta heillä on sekä kiinnostusta että tarvittavat tiedot ja taidot toimia ympäristövastuullisesti

Kaikkien Euroopan unionin toimien on autettava EU:ta menestyksekkäässä ja oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti kestävää tulevaisuutta.

c) kannustamme suunnittelemaan hankkeita ja yhteistyöverkostoja, joilla kehitetään ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja kestäväan kehityksen käytännön toteutukseen liittyviä tietoja, taitoja ja käytäntöjä.

Ihannetapauksessa toiminta auttaa hahmottamaan paikallistason toiminnan ja päätösten linkittymistä laajempiin, EU:n laajuisiin ja globaaleihin kysymyksiin.

Strategian kohderyhmän muodostavat Erasmus+- ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien toimintaan osallistujat ja toiminnasta kiinnostuneet potentiaaliset tahot:

- 1) ohjelmien hanke- ja liikkuvuustoimintoihin osallistuvat oppilaat, opiskelijat ja muut oppijat, nuoret sekä opettajat, ohjaajat ja muu henkilöstö
- 2) ohjelmien nykyiset ja potentiaaliset edunsaajaorganisaatiot, ml. organisaatioiden johto ja kv-vastaavat
- 3) kansallisen toimiston henkilökunta
- 4) hankehakemusten ja -raporttien arvioijat

Strategian laadinnassa on kuultu OPH:n asiantuntijoita, kansallisen toimiston henkilökuntaa sekä joidenkin sektoreiden asiakas- ja kehittämispaneelleja. Strategian pohjalta laadittavan toimintasuunnitelman laatimisessa paneelit otetaan vahvemmin mukaan.

2. Tavoitteet

Pyrkimyksenä on, että ohjelmakauden päätyttyä olemme saavuttaneet seuraavat tavoitteet:

1. Oma toimintamme on ympäristövastuullista ja tähtää kohti hiilineutraaliutta – elämme kuten opetamme.
2. Hankkeita toteuttavat organisaatiot toimivat ympäristövastuullisesti sekä jakavat osaamistaan ja kokemuksiaan erilaisissa verkostoissa.
3. Saamme innovatiivisia ja laadukkaita hanke-ehdotuksia, joiden teemana on

ympäristökestävyyttä edistävän osaamisen kehittäminen ja levittäminen.

4. Rahoitetuissa hankkeissa on huomioitu ympäristövastuullisuuden periaatteet hankkeen eri vaiheissa.
5. Liikkuvuusjaksoille lähtijät ovat tietoisia tekemiensä kulutusvalintojen (kuten matkustaminen, majoittuminen, ruokailu) vaikutuksesta ilmastoon ja luonnon kantokykyyn sekä ovat motivoituneita tekemään ympäristövastuullisia valintoja. Lisäksi he jakavat kokemuksiaan ympäristövastuullisuudesta lähipiirissään ja sosiaalisessa mediassa.
6. Olemme sopineet ja ottaneet käyttöön yhteiset mittarit ympäristövastuullisuuden toteutumiselle omassa toiminnassamme, hankkeissa sekä liikkuvuusjaksoilla.

Suomen Erasmus+ ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien kansallinen toimisto edistää tavoitteita järjestämällä koulutusta, tiedottamalla sekä tukemalla verkostoitumista ja kokemusten vaihtoa sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Tuemme formaalin ja nonformaalin koulutuksen välistä yhteistyötä sekä informaalia oppimista. Yhteistyö tai kokemusten vaihto esimerkiksi oppilaitosten, kansalaisjärjestöjen, nuorisolan ja yritysten välillä voi saada aikaan uudenlaista ajattelua ympäristövastuullisuuden edistämiseksi.

Keskeisenä periaatteena on ajatus kokonaisuudesta, jossa ympäristövastuullisuus nähdään yhtenä tärkeimmistä painopisteistä. Linjauksia ja päätöksiä tehtäessä otamme huomioon myös muut ohjelmien painopisteet (digitaalisuus, osallisuus ja moninaisuus sekä aktiivinen kansalaisuus) sekä niiden keskinäisriippuvuuden.

Esimerkiksi etäosallistumismahdollisuudella tuemme samalla sekä digitaalisuus- että ympäristövastuullisuustavoitteita. Tai kun tuemme heikossa asemassa olevien mahdollisuutta osallistua ulkomaanjaksoihin, tulee ympäristönäkökulmien lisäksi huomioida osallistujien mahdolliset rajoitteet osallistua pitkäkestoiisiin ulkomaanjaksoihin tai matkustaa ympäristöstävällisemmin maata pitkin.

3. Yhteistyökumppanit

OPH:n sisäinen yhteistyö

Tuomme Opetushallituksen sisällä esiin Erasmus+ - ja Euroopan solidaarisuusjoukot- ohjelmien hankkeissa kehitettyjä hyviä ympäristövastuullisuutta edistäviä käytäntöjä, jotta niistä saadut opit hyödyntäisivät paremmin kansallista kehittämistä.

Järjestämme mahdollisuuksien mukaan yhteisiä kestävän kehityksen tukemiseen liittyviä seminaareja, webinaareja ja hakuinfoja. Mahdollisia kansallisia Erasmus+ -ohjelman painopisteitä pohdimme yhdessä kansallisesta koulutuksen kehittämisestä vastaavien yksiköiden kanssa.

Teemme yhteistyötä Opetushallituksen Agenda 2030 -työryhmän, kestävään kehitykseen liittyvien vaikutustekojen sekä muun muassa kansallisten Kestävyysskasvatuksen kehittämishankkeen (2021–2023) ja Ammatillisen koulutuksen kestävän kehityksen ja vihreän siirtymän kehittämisohjelman (2022–2023) kanssa.

Esimerkkejä yhteistyöstä ovat osallistuminen Kestävä kädenjälki -webinaarisarjan tapahtumien järjestämiseen, tietojen kerääminen kestävän kehityksen toiminnasta eri yksiköissä, ympäristösertifikaatin kuten Green Office -laatuleiman hankkimismahdollisuuden selvittäminen, yhteisten mittarien etsiminen vastuullisuusraportointiin sekä toiminnan yleinen koordinointi.

Kansainvälistymispalveluja tarjoavat yksiköt tekevät tiivistä yhteistyötä ympäristövastuullisuuden edistämisessä, minkä lisäksi painotamme yhteistyötä kehittämisen tuki -yksikön sekä muiden kasvatus, koulutus ja osaaminen -päätoiminnon yksiköiden kanssa.

Sisäisen yhteistyön tavoitteena on esimerkiksi edistää kansainvälisten ohjelmien ja valtionavustusten välistä synergiaa tuomalla esille edunsaajien mahdollisuutta levittää ja kehittää yhden rahoitusinstrumentin avulla aloitettua työtä toisen rahoitusinstrumentin avulla. Tällöin hanke-työstä voidaan saada pitkäjänteisempää ja

vaikuttavampaa. Sisäisen yhteistyön tavoitteena on kehittää koko viraston toimintaa ympäristövastuullisemmaksi.

Kansalliset yhteistyökumppanit

Toimintasuunnitelman asiakaslähtöisessä kehittämisessä hyödynnämme eri sektoreiden asiakas- ja kehittämispaneeleja sekä teemme yhteistyötä kansallisten kestävän kehityksen verkostojen kanssa.

Kehitämme toimintaamme ja ohjeistuksiamme vertailemalla ja parastamalla muiden organisaatioiden toimintaa sekä vihreiden toimintatapojen neuvontaa.

Selvitämme, tarvitsemeko strategian toimeenpanoon yhteistyökumppaneita ja mikäli tarvitsemme, sovimme niistä periaatteista, joilla kumppanit valitaan.

Kokoamme sivuillemme myös hyväksi havaittuja muiden organisaatioiden kestävän kehityksen edistämiseen liittyviä tietolähteitä.

Kansainväliset yhteistyökumppanit

Kansainvälisesti osallistumme Green SALTO -resurssikeskuksen toimintaan sekä mm. Saksan kansallisen toimiston vetämään "Long-term activity on Sustainability and Greening in the new generation of the Erasmus+ programme" (LTA Sustainability) -toimintaan. Lisäksi selvitämme mahdollisuutta tehdä yhteistyötä Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa.

Olemme julkaisseet yhteistyössä komission ja muutamien Erasmus+ kansallisten toimistojen kanssa [selvityksen](#) ohjelman lentomatkojen hiilijalanjäljestä 2016–2018, tulevaisuuden skenaarioista, kompensatiomarkkinoista sekä keinoista pienentää hiilijalanjälkeä.

Indikaattorit

- **Indikaattori 1:** Ympäristövastuullisen neuvontatyön hyviä käytäntöjä kartoitettu
- **Indikaattori 2:** Muiden organisaatioiden ja Opetushallituksen muiden yksiköiden kanssa järjestettyjen ympäristövastuullisuutta käsittelevien tilaisuuksien lukumäärä

4. Kansallisen toimiston ympäristövastuullinen toiminta

Kansallisena toimistona näytämme omalla toiminnallamme esimerkkiä hankkeisiin osallistuville. Sitoudumme lisäämään ympäristötietoisuutta ja kestäviä valintoja niin toimistossamme, etätyöskentelyssä, työmatkustamisessa kuin järjestämissämme tilaisuuksissa.

Vihreän toiminnan ryhmässä kokoonnumme säännöllisesti käsittelemään Erasmus+ - ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien ympäristövastuullisuuteen liittyviä asioita. Jokaisella sektorilla on omat vastuuhenkilönsä. Jaamme kokemuksia ja käytäntöjä muiden maiden toimistojen ja kansallisten toimijoiden kanssa sekä laadimme ehdotuksia vihreämpään sisäiseen sekä ulkoiseen toimintaan.

Matkustus

Toimistossamme sitoudumme muuttamaan matkustustapojamme ympäristöystävällisemmiksi. Kotimaan matkustamisessa suosimme junaa ja bussia ja osallistumme tilaisuuksiin mahdollisimman usein virtuaalisesti.

Vältämme turhaa matkustamista. Ulkomaanmatkoilla suosimme vihreää matkustamista tai lentäessä suoria lentoja mahdollisuuksien mukaan. Jos matkustamme lentäen, kompensoimme matkojen aiheuttamat päästöt kuten tähänkin asti.

Kannustamme ja ohjaamme myös hankkeitamme ympäristöystävälliseen matkustamiseen muun muassa jakamalla tietoa Erasmus+ -ohjelman tarjoamasta vihreän matkustamisen tuesta sekä kokoomalla kokemustarinoita.

Yritämme vaikuttaa siihen, että komissio järjestää etämahdollisuuden kokouksiinsa.

Vihreän matkustamisen tarkistuslista:

- Laske, vähennä, kompensoi (yleinen periaate)
- Suosi vihreää matkustamista junalla, laivalla tai linja-autolla
- Alle 500 km matkat pyritään tekemään muuten kuin lentäen, mikäli lentomatka on korvattavissa ajallisesti kohtuullisin juna-, laiva- tai bussiyhteyksin huomioiden matkan kokonaiskesto ja päästövaikutukset (valtion matkustusstrategian suositus)
 - Kotimaassa matkat pyritään aina tekemään muuten kuin lentäen, mikäli lentomatka on korvattavissa ajallisesti kohtuullisin juna- tai bussiyhteyksin.
- Lentäessä valitse reitit ilman välilaskuja tai mahdollisimman vähillä välilaskuilla.
- Tutustu majoituspaikkojen vastuullisuuteen ja valitse ekologisin vaihtoehto.
- Harkitse mitä materiaaleja tarvitset tulosnettuna vai tarvitsetko mitään.
- Tutustu hiililaskurien avulla eri liikenne-
muotojen päästöihin

Tilaisuuksien järjestäminen

Toimistossamme sitoudumme muuttamaan kokouskäytäntöjämme ympäristöystävällisemmiksi. Tilaisuuksia pyritään järjestämään virtuaalisesti, ja lähitilaisuuksissa päästöjä vähennetään esimerkiksi tilaisuuden sijainnin, materiaalien ja tarjoilujen valinnalla.

Tilaisuuden luonne ja tarpeet määrittelevät kulloinkin parhaan ratkaisun. Yleiset tiedotustilaisuudet on luontevaa järjestää edelleen etätalaisuuksina. Kun tavoitteena on verkostoituminen ja ideointi yhdessä, voidaan lähitilaisuudessa saavuttaa parempia tuloksia.

Tilaisuuden kesto on myös syytä ottaa huomioon. Kannattaa pohtia, onko tarpeellista kuormittaa ympäristöä matkustamalla, jos kyseessä on alle vuorokauden kestävä tilaisuus. Lyhyempiä tilaisuuksia on ympäristöystävällisempää ja tehokkaampaa järjestää etänä.

Lähitilaisuuden suunnittelussa kannattaa huomioida osallistujien maantieteellinen jakautuminen ja se, miten matkustaminen eri sijainneista tapahtumapaikalle voidaan järjestää mahdollisimman ympäristöystävällisesti. Jos tapahtumapaikalle ei pääse perille asti julkisilla kulkuneuvoilla, kannattaa harkita mahdollisuutta järjestää osallistujille yhteiskuljetus.

Lähitilaisuuksissa tarjoamme mahdollisuuden osallistua etänä osaan ohjelmasta, mikäli tämä sopii tilaisuuden luonteeseen. Jos osallistuminen lähitilaisuuteen vaatii yöpymistä, suositetaan majoituspaikkoja lähellä tapahtumapaikkaa sekä sellaisia paikkoja, jotka ovat ottaneet toiminnassaan huomioon ympäristövastuullisuuden.

Tarjoamme tilaisuuksissa mahdollisuuksien mukaan lihatonta, ilmastoystävällistä, eettisesti tuotettua ruokaa, erityisesti kasvisruokaa, kausiruokaa sekä lähellä tuotettua ruokaa. Vältämme ruokahävikkiä korostamalla ilmoittautumisten sitovuutta ja tilaamalla vain tarvittavan määrän tarjouluja.

Lähitilaisuuksissa, kuten muutenkin, vältämme tulostettujen materiaalien jakamista. Emme jaa tilaisuuksiemme osallistujille jakotavaroita, kuten kyniä, lehtiöitä, muovisia pienesineitä ja heijastimia, ja kerromme osallistujille, miksi olemme päätyneet tähän ratkaisuun.

Selvitämme mahdollisuutta osoittaa vieraanvaraisuutta tukemalla esimerkiksi puunistutusta tai vanhojen metsien suojelua kompensoidaksemme tilaisuuksien aiheuttamat päästöt. Mikäli tämä onnistuu, liitämme tilaisuuteen pedagogisen tuokion, jossa käydään läpi tilaisuuden aiheuttamat päästöt sekä niiden kompensointi.

Puhujille ja esiintyjille voimme antaa kiitokseksi harkinnan mukaan kestäviä, materiaaliisiakin lahjoja. Kehitämme vaihtoehtoisia tapoja houkutella ihmisiä messuosastollemme.

Toimiston ympäristövastuullisuus ja hankinnat

Toimistotyöskentelyssä pyrimme resurssiviisauteen eli vältämme turhaa energian käyttöä, paperin kulutusta ja jaettavia materiaaleja. Ympäristövastuullisuutta tukevat Opetushallituksen tekemät linjaukset tiivistetystä toimistosta, sähköisestä asiahallintajärjestelmästä sekä hybridityön mahdollistamisesta. Pyrimme kannustamaan resurssi- viisauteen myös etätyöskentelyssä.

Käytämme jatkossakin sähköisiä asiahallintajärjestelmiä asiakirjojen jakamisessa ja säilyttämisessä. Kannustamme henkilöstöämme ruokailussa ilmastoystävällisiin vaihtoehtoihin sekä hävikin vähentämiseen.

Työmatkoissa kannustamme vähäpäästöisiin kulkuvälineisiin. Vähennämme virtuaalisia päästöjä poistamalla tarpeettomia sähköpostiviestejä ja välttämällä turhien sähköpostien lähettämistä sekä kokoustamalla ilman videokuvaa oman harkinnan mukaan (esimerkiksi isommissa tilaisuuksissa).

Kannustamme siivoamaan sähköisiä kansioita sekä käyttämään suoria nettiosoitteita vähentääksemme turhasta datasta aiheutuvia päästöjä. Yritämme vaikuttaa siihen, että Opetushallitus lisää etuja, jotka kannustavat vihreisiin valintoihin; esimerkiksi pyöräetu ja työmatkasetelit.

Koulutamme ja informoimme henkilökuntaa vihreistä käytännöistä. Pyrimme vaikuttamaan siihen, että Opetushallitus hankkii ympäristösertifikaatin, mikäli se osoittautuu tehokkaaksi välineeksi tukea ympäristövastuullista toimintaamme sekä viestiä tästä sidosryhmillemme. Erityisesti kansainvälisessä yhteistyössä ja rahoittajan näkökulmasta sertifikaatilla on usein merkittävä viestinnällinen ja sisällöllinen arvo.

Jatkossa järjestämme vuosittain datan siivouspäivän sekä kehitämme järjestelmän, jotta etä-/lähtötilaisuuksien määrän seuraaminen olisi selkeää.

Indikaattorit

- **Indikaattori 3.** Erasmus+ - ja Euroopan solidaarisuusjoukot -henkilöstön matkustamisesta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt sekä niiden vuosittainen kehitys

5. Tuki edunsaajille

Kannustamme omalla esimerkillämme edunsaajia ja hankkeisiin osallistuvia valitsemaan ympäristövastuullisempia tapoja toimia. Levitämme kansallisen toimiston omaa vastuullista toimintakulttuuria hankeorganisaatioihin ja kannustamme ympäristövastuullisempaan matkustamiseen, tapahtumajärjestämiseen ja hankintoihin omien periaatteidemme mukaisesti.

Tuemme hankeorganisaatioita muutoksessa vastuullisempaan hanketoimintaan neuvonnan, viestinnän ja koulutuksen avulla.

Ympäristövastuullisen toimintakulttuurin periaatteet

Tuomme esiin kansallisen toimiston ympäristövastuullisempia toimintatapoja kaikessa toiminnassa hakijoiden, edunsaajien ja osallistujien kanssa. Tuomme ympäristövastuulliset toimintatavat läpinäkyvästi esiin ja käytämme niitä esimerkkinä hyvästä toimintatavasta.

Perustelemme valintojamme neuvonnassa, koulutuksessa ja viestinnässä ympäristövastuullisuudella esimerkiksi silloin kun järjestämme tapahtumia, kehoitamme matkustamaan maata pitkin ja tarjoamme ympäristövastuullisesti tuotettua ruokaa.

Keräämme palautetta ja kehitysideoita hankkeilta ja tapahtumien osallistujilta.

Ympäristövastuullinen hanketoiminta suunnittelusta raportointiin

Korostamme Erasmus+ -ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien tarjoamia mahdollisuuksia ympäristövastuullisempien hankkeiden ja yhteistyöverkostojen toteuttamiseen kaikessa neuvonnassamme, koulutuksessamme ja viestinnässämme. Integroimme ympäristövastuullisen osion kaikkiin ohjelmaesittelykalvoihimme ja valotamme ympäristövastuullisten hankkeiden toimintatapoja verkkosivuillamme.

Annamme konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä ympäristövastuullisuus tarkoittaa käytännössä hankkeiden toteuttamisessa ja kuinka ohjelmien korotettu rahoitus tai matka-ajan pidentäminen voivat auttaa toteuttamaan hankkeita ympäristövastuullisemmin. Keräämme loppuraporteista hyviä käytäntöjä ja luomme niistä verkkosivullemme kokemustarinoita.

Tarjoamme verkkosivullamme linkkejä materiaaleihin, joiden avulla on helpompaa suunnitella ympäristövastuullisia hankkeita. Kokoamme verkkosivuille esimerkkejä ja kokemuksia toimintatavoista sekä linkkejä erilaisiin palveluihin (päästölaskurit, kompensointi, matkareittien valinta), jotka ohjaavat tekemään tietoon perustuvia vähäpäästöisempiä valintoja. Luomme yksinkertaisia ohjeita ja tarkistuslistoja, joita edunsaajat voivat hyödyntää oman hankkeensa suunnittelussa ja toteutuksessa.

Autamme hanketoimijoita ajattelemaan ympäristövastuuta hankkeen kaikissa vaiheissa. Suosittelemme verkkokokouksia lyhyiden kokousmatkojen sijaan ja kannustamme kehittämään uusia digitaalisia toimintatapoja, jotka auttavat ympäristövastuullisessa hanketoiminnassa.

Kannustamme hanketoimijoita keskustelemaan ympäristövastuullisista valinnoista omien osallistujien sekä kumppaneidensa kanssa sekä luomaan yhteisiä toimintatapoja.

Kannustamme hanketoimijoita tekemään vihreämpiä valintoja sekä organisaation sisäisessä toiminnassa että sen ostamien palvelujen hankinnassa. Kannustamme suosimaan kasvis- ja lähiruokaa, käyttämään vastuullisia tapahtuma- ja majoitusjärjestäjiä sekä tarkastelemaan kriittisesti oman organisaation käytäntöjä ja muuttamaan niitä ympäristövastuullisemmiksi.

Luomme hanketoimijoille keskustelufoorumeja, joissa osallistujat voivat jakaa kokemuksiaan tai saada vastauksia epäselviin kysymyksiin. Järjestämme hanketoimijoille ympäristövastuullisuutta käsitteleviä kansallisia ja kansainvälisiä seminaareja, joissa edistetään tietoisuutta ympäristövastuullisesta hanketoiminnasta, jaetaan hyviä toimintatapoja, nähdään inspiroivia esimerkkejä sekä toimitaan vastuullisesti käytännössä.

Tarjoamme hankeorganisaatioille mahdollisuuden kehittää räätälöidysti ympäristövastuullisempia hanketoimintatapoja ulkopuolisen asiantuntijaorganisaation, esimerkiksi Ekokompassin avulla. Ensin selvitämme, miten toiminta kannattaa organisoida.

Ympäristövastuullinen liikkuvuus

Kannustamme hanketoimijoita valitsemaan hankkeen aikana ympäristöystävällisempiä matkustustapoja.

- Laske, vähennä, kompensoi
- Suosi junaa, linja-autoa tai kimpakyytiä aina kun mahdollista
- Kun lennät, vältä välilaskuja

Kannustamme hanketoimijoita levittämään vihreämmän liikkuvuuden periaatteita omissa organisaatioissaan opiskelijoille, oppilaille ja muille osallistujille sekä edesauttamaan heitä tekemään vihreämpiä valintoja matkustamisessa.

Kannustamme hankeorganisaatioita levittämään ympäristövastuullisuuden periaatetta myös kansainvälisille kumppaneille, jotta Suomeen saapuvat opiskelijat, oppilaat ja muut osallistujat voivat halutessaan valita vähäpäästöisemmän matkustustavan.

Kehotamme harkitsemaan verkkovälitteistä toimintaa silloin, kun matkustaminen ei ole välttämättömyys.

Kartoitamme hyviä käytäntöjä, jotka kokoamme selkeästi esitettyyn muotoon. Tulokset esitetään joko yleisesti tai sektorikohtaisesti riippuen aiheiston soveltuvuudesta erilaisiin tilanteisiin.

Indikaattorit

- **Indikaattori 4.** Ympäristö- ja ilmastoasioihin liittyviä tiedotus- ja neuvontatilaisuuksia järjestetty kaikilla sektoreilla
- **Indikaattori 5.** Vihreiden matka-avustusten määrän kehitys KA1-liikkuvuudessa
- **Indikaattori 6.** Monimuotoliikkuvuuksiin osallistuneiden lukumäärä KA1-liikkuvuudessa

6. Ympäristökestävyys rahoitettavien hankkeiden sisältonä

Ympäristövastuuta käsittelevät hankkeet voivat olla monenlaisia. Ne voivat esimerkiksi

- edistää ympäristövastuullisten kulutustotumusten ja elintapojen muutosta (esim. jätteiden ja energiakulutuksen vähentäminen, vähäpäästöinen matkustaminen ja kiertotalous)
- kehittää ympäristö- ja ilmastokysymyksiin liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita
- kehittää ympäristövastuullista toimintakulttuuria
- kehittää osaamisstrategioita ja menetelmiä tai käytännön sovelluksia ympäristöteemaisten aiheiden käsittelyyn
- tukea kestävä kehityksen suunnitelmien laadintaa
- edistää taiteen käyttöä ympäristökasvatuksen tukena
- kehittää ympäristövastuullisuutta käsitteleviä opintojaksoja ja kursseja

- ratkaista ympäristökestävyyteen liittyviä haasteita konkreettisilla teoilla
- rakentaa temaattisia verkostoja tai kumppanuuksia, jotka keskittyvät ympäristöaiheisiin hankkeisiin
- rakentaa strategista toimintaa, jolla edistetään ympäristöasioita
- luoda mahdollisuuksia vaikuttaa päätöksentekijöihin ympäristö- ja ilmastoasioissa
- lisätä kestäväää maataloutta ja luonnonvarojen hoitoa koskevaa tietoa ja osaamista

Ympäristövastuullisen sisällön edistämisen eri hanketyypeissä

Kannustamme kaikkia hakijoita ja hanketoimijoita kehittämään hankkeita, joissa ympäristövastuu on osa hankkeen sisältöä, ja jotka jalkauttavat ympäristöajattelua omaan ja partneriorganisaatioon.

Valotamme tapoja ottaa ympäristö- ja ilmastokysymykset huomioon sisältöjen suunnittelussa ja neuvomme, miten se voi käytännössä tapahtua eri toimintasektoreilla.

Tuomme esille myös mahdollisuuden hyödyntää [Eurooppalaista kestävyysosaamisen viitekehystä](#) suunnittelun tukena.

Kehotamme hanketoimijoita keskustelemaan ympäristöasioista omien kohderyhmiensä kanssa ja kartoittamaan kohderyhmän, organisaation tai sidosryhmien tarpeita ympäristö- ja ilmastoaiheisten hankkeiden valmisteluun.

Tuomme ympäristövastuun pysyväksi osaksi neuvontaa sekä yleisinfojen että yksittäisten hankkeiden kohdalla. Tuomme neuvonnassa ympäristövastuun esiin positiivisessa valossa hanke-esimerkeillä ja kokemustarinoilla.

Tuomme esimerkkejä hyvistä hankkeista muualta Euroopasta ja levitämme niitä sektorikohtaisesti. Luomme mahdollisuuksia, joilla ympäristöasioista kiinnostuneet organisaatiot voivat tavata, rakentaa kumppanuuksia ja suunnitella ympäristövastuuteemaisia hankkeita.

Jatkamme yhteistyötä koulutuksen ja nuorison sektoreilla toimivien pitkäkestoisten TCA-hankkeiden kanssa ja lähetämme osallistujia niiden alla järjestettäviin tapahtumiin.

Hankehakemusten arvioijien koulutus

Koulutamme hakemusten arvioijat tunnistamaan, millaiset hankkeet liittyvät ympäristöteemaan sekä huomioimaan laadukkaat ympäristöteemaiset hankkeet arvioinnin pisteytyksessä.

Koulutamme kunkin sektorin arvioijat niin, että he ymmärtävät, millainen ympäristöteemaan liittyvä sisältö on olennaista arvioitavalla sektorilla. Koulutamme arvioijat valitsemaan oikeat teemamerkinnot (typologiakysymykset) ympäristöteemaisille hankkeille.

Valmistamme yhteistä infografiikkaa ja powerpoint-esityksiä koulutuksia varten.

Indikaattorit

Indikaattori 7: Ilmastotavoitteiden saavuttamista tukevien hankkeiden osuus hyväksytyistä KA2-hankkeista

7. VIESTINTÄSUUNNITELMA

Viestimme omista ympäristövastuullisuuden tavoitteistamme ja toimistamme sekä kannustamme osallistujia ympäristövastuullisuuteen jo hankkeiden haku- ja suunnitteluvaiheessa. Kannustamme ja tuemme varsinkin rahoitettuja hankkeita. Tarjoamme hankkeille ja osallistujille kanavia jakaa kokemuksiaan ja hyviä käytäntöjään vihreydestä.

Jaamme tietoa vihreistä matkustustavoista ja valinnoista ja perustelemme linjauksemme (esimerkiksi laiva). Nostamme kokemustarinoissa ja muissa sopivissa yhteyksissä esiin maata pitkin matkustamista ja esittelemme ympäristöystävällisempiä matkustustapoja.

Ympäristöystävällisyys on teemana monitahoinen ja sisältää riskin viherpesulle, joten olemme valinnoissamme ja viestinnässämme johdonmukaisia ja perustelemme tekemämme valinnat.

Hyödynnämme ympäristövastuullisuudesta viestissämme myös muiden tuottamaa tietoa.

Tuomme esiin viestinnässä sitä, millä tavoin Erasmus+ -liikkuvuus eroaa muusta matkailusta; etenkin turismista ja muusta vapaa-ajan matkailusta, ja miksi hankkeissa on perusteltua myös matkustaa.

Kannustamme osallistujia vihreiksi muutoksenteijöiksi ja tuomme esiin sitä, että pienikin muutos matkustustavoissa ja muussa hanketoiminnassa on tärkeää. Hakuinfoissa ja verkkosivuilla esitellään hankkeita, joiden teemoissa on huomioitu ympäristövastuullisuus ja tuotu se hyvin esiin.

Järjestämme ympäristövastuullisuusteemasta some- ja muita kampanjoita ja tarjoamme mediaan juttuvinkkejä, jotka liittyvät kansainvälisen liikkuvuuden ja hankkeiden ympäristövastuullisuuden sekä siihen, miten hankkeilla voidaan edistää vihreyttä ja kestävää elämäntapaa.

Viestimme kannustavasti ja positiivisella asenteella; ei syyllistään. Muistutamme, että vihreys on myös tärkeä ottaa huomioon, mikäli haluamme pitää ohjelmat ja hanketoiminnan houkuttelevana varsinkin nuoremmille osallistujille, ja että ohjelma on mahdollisuus levittää hyviä vihreitä käytäntöjä kansainvälisesti. Tuomme esiin esimerkkejä myös omasta toiminnastamme.

Tarjoamme osallistujille tarkistuslistoja toiminnan ympäristövastuullisesta toteuttamisesta. Keräämme kokemustarinoita ja otamme vihreyden esiin infotilaisuuksissa. Tuotamme viestintämateriaalia kuten infografiikkaa hankkeille ja organisaatioille työn tueksi.

Hankkeiden aloitusinfoissa kerromme tavoista toteuttaa hankkeita ympäristövastuullisesti. Teemme hankkeiden tueksi ympäristövastuullisen hanketoiminnan oppaan. Kannustamme ympäristövastuullisuutta toteuttaneita hankkeita tuomaan tätä näkökulmaa esiin sosiaalisessa mediassa ja muussa omassa viestinnässään.

Viestimme toimistamme ja vihreydestä niin sisäisesti Opetushallituksen kuin koko opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan, muiden kansallisten toimistojen ja Euroopan komission suuntaan. Mikäli hankimme ympäristösertifikaatin, kuten Green Office -laatuleiman, viestimme siitä sekä organisaation sisällä että ulospäin verkkosivuillamme ja sosiaalisessa mediassa.